

Manifest UNESCO/IFLA o multikulturní knihovně

Multikulturní knihovna – brána ke kulturně rozmanité společnosti vedoucí dialog

Žijeme v čím dál různorodější společnosti. Na světě existuje více než 6 000 jazyků. Každoročně narůstá míra mezinárodní migrace, takže roste i počet lidí s komplikovanou identitou. Globalizace, větší migrace, rychlejší komunikace, snadná doprava a další charakteristické rysy 21. století vedou v mnoha zemích k narůstající kulturní různorodosti, a to i v těch, kde tomu tak dříve nebylo nebo v těch, kde stávající multikulturní prostředí ještě vzrůstá.

„Kulturní rozmanitost“ nebo „multikulturalismus“ vypovídá o harmonické koexistenci a interakci různých kultur, kde „kulturu chápeme jako soubor osobitých duchovních, materiálních a intelektuálních a emocionálních rysů společnosti nebo sociální skupiny, a kde kultura kromě umění a literatury zahrnuje životní styl, způsoby soužití, životní hodnoty, tradice a víru“¹. Kulturní rozmanitost nebo multikulturalismus tvoří základní kámen naší kolektivní síly v místních komunitách i v globální společnosti.

Kulturní a jazyková rozmanitost je společným dědictvím lidstva, měli bychom ji střežit a uchovávat pro užitek všech. Je zdrojem změny, inovace, kreativity a pokojného soužití mezi lidmi. „Úcta k rozmanitosti kultur, tolerance, dialog a spolupráce v atmosféře vzájemné důvěry a porozumění patří k nejlepším zárukám mezinárodní míru a bezpečnosti.“² Proto by knihovny všech typů měly na mezinárodní, národní i místní úrovni reflektovat, podporovat a prosazovat kulturní a jazykovou rozmanitost a tak přispívat k dialogu mezi kulturami a k aktivnímu občanství.

Protože knihovny slouží různým zájmům a komunitám a fungují jako vzdělávací, kulturní a informační centra, řídí se při podpoře kulturní a jazykové rozmanitosti principy základních svobod a rovného přístupu všech k informacím a znalostem, při respektování identity a kulturních hodnot.

Principy

Každý jedinec v naší globální společnosti má právo na plný rozsah knihovnických a informačních služeb. Při podpoře kulturní a jazykové rozmanitosti by knihovny měly:

- sloužit všem členům komunity, bez diskriminace založené na kulturním a jazykovém dědictví;
- poskytovat informace v příslušných jazycích a písmech;
- poskytovat přístup k široké škále materiálů a služeb odrážejících existenci všech komunit a jejich potřeb;
- zaměstnávat personál, který reflektuje různorodost komunity a který je vyškolen pro práci s různými komunitami.

Knihovnické a informační služby v kulturně a jazykově různorodém prostředí zahrnují jak poskytování služeb všem typům uživatelů, tak poskytování knihovnických služeb konkrétně

¹ Všeobecná deklarace UNESCO o kulturní rozmanitosti, 2001.

² Ibid.

zaměřených na porozumění kulturním a jazykovým skupinám. Zvláštní pozornost by měla být věnována skupinám, které jsou v kulturně různorodých společnostech často marginalizované: menšinám, uchazečům o azyl a uprchlíkům, občanům s povolením k dočasnému pobytu, zahraničním dělníkům a domorodým komunitám.

Úkoly multikulturních knihovnických služeb

V kulturně různorodé společnosti by se měla pozornost zaměřit na následující klíčové úkoly, které se týkají znalostí, gramotnosti, vzdělání a kultury:

- prosazovat chápání pozitivní hodnoty kulturní rozmanitosti a podporovat kulturní dialog;
- podporovat jazykovou různorodost a úctu k mateřskému jazyku;
- usnadnit harmonické soužití několika jazyků, včetně výuky více jazyků od útlého věku;
- chránit jazykové a kulturní dědictví a podporovat vyjadřování, tvorbu a šíření ve všech příslušných jazycích;
- podporovat uchování ústní tradice a nehmotného kulturního dědictví;
- podporovat zařazení a účast osob a skupin pocházejících ze všech různých kulturních prostředí;
- podněcovat informační gramotnost v digitální době a zvládnutí informačních a komunikačních technologií;
- podporovat jazykovou rozmanitost v prostředí internetu;
- podporovat všeobecný přístup k internetu;
- podporovat výměnu znalostí a nejlepších zkušeností v souvislosti s kulturní pluralitou.

Řízení a provoz

Multikulturní knihovna předpokládá, že všechny typy knihoven přijmou integrovaný přístup ke službám. Ústřední aktivity knihovnických a informačních služeb v kulturně a jazykově různorodých komunitách jsou hlavní činností, nikoliv „vedlejší“ nebo „dodatečné“, a měly by vždy odpovídat místním a konkrétním potřebám.

Knihovna by měla mít koncepci a strategický plán, v nichž by definovala své poslání, cíle, priority a služby v souvislosti s kulturní rozmanitostí. Plán by měl vycházet z podrobné analýzy potřeb uživatelů a vhodných pramenů.

Činnost knihovny by neměla probíhat izolovaně. Měla by být podporována spolupráce s příslušnými skupinami uživatelů a odborníky, a to na místní, národní či mezinárodní úrovni.

Hlavní aktivity

Multikulturní knihovna by měla:

- rozvíjet kulturně rozmanité a mnohojazyčné sbírky a služby, včetně digitálních a multimediálních pramenů;
- poskytovat finanční prostředky na uchování kulturního projevu a dědictví a klást při tom zvláštní důraz na ústní, místní a nehmotné kulturní dědictví;

- zavádět programy podporující vzdělání uživatelů, informační gramotnost, nové moderní informační zdroje, kulturní dědictví a mezikulturní dialog jako nedílnou součást služeb;
- prostřednictvím pořádání informací a přístupových systémů umožňovat přístup k dokumentům v příslušných jazycích;
- rozvíjet marketing a další materiály ve vhodných sdělovacích prostředcích a jazycích, aby knihovna přitáhla různé skupiny uživatelů.

Zaměstnanci knihovny

Zaměstnanci knihovny vystupují jako aktivní prostředníci mezi uživateli a informačními zdroji (knihy, časopisy, multimediální a digitální dokumenty). Proto by měli získávat odborné vzdělání a trvalé proškolení zaměřené na služby pro multikulturní komunity, na komunikaci mezi kulturami, na citlivý přístup a boj proti diskriminaci různých kultur a jazyků.

Zaměstnanci multikulturní knihovny by měli odrážet kulturní a jazykové rysy komunity, aby tak zajistili kulturní uvědomění, reflektovali komunitu, které knihovna slouží, a podporovali vzájemnou komunikaci.

Financování, legislativa a organizace

Vyzýváme vlády a další příslušné rozhodovací orgány, aby zakládaly a náležitě financovaly knihovny a knihovnické systémy, aby tak kulturně různorodé komunity měly volný přístup ke knihovnickým a informačním službám.

Služby multikulturní knihovny jsou ve své podstatě globální. Všechny knihovny, které se zapojí do činnosti v dané oblasti, se při rozvíjení těchto projektů musí účastnit aktivit místních, národních nebo mezinárodních organizací. Aby bylo možné získat údaje nezbytné pro kvalifikovaná rozhodnutí a zajištění náležitého financování, je třeba provádět výzkum, jehož výsledky a osvědčené postupy by měly být šířeny tak, aby napomáhaly fungování efektivních služeb multikulturní knihovny.

Implementace prohlášení

Mezinárodní společenství uznává a podporuje roli, kterou knihovny a informační systémy hrají v podpoře a ochraně kulturní a jazykové rozmanitosti.

Žádáme proto rozhodovací orgány na všech úrovních a knihovnickou komunitu na celém světě, aby šířily toto prohlášení a realizovaly principy a aktivity v něm uvedené.